

FREDENSBORG
KOMMUNE

Giv dit barn de bedste muligheder for at udvikle sprog og skriftsprog

– også hvis der er ordblindhed i familien

ÉN KOMMUNE – FEM UNIKKE STEDER
• FREDENSBORG • HUMLEBJÆK • NIVÅ • KOKKEDAL • LANDET

Udarbejdet af: Læsekonsulent Marianne Aen Thorsen

Udgivet af: Center for Læring, Fritid og Sundhed, Fredensborg Kommune.

Version: 1.0

Versionsdato: 2017-12-04

Eventuelle henvendelser af indholdsmæssig karakter rettes til læsekonsulent, **Marianne Aen Thorsen**, dir.tlf.nr.: 7256 2277, eller e-mail: mtho@fredensborg.dk

Indholdsfortegnelse

Kære forældre	4
Kan mit barn være i risiko for at udvikle ordblindhed	5
Forebyggende indsats i dagtilbud	5
Hvad kan du gøre.....	6
Sæt ord på dit barns verden	6
Sæt ord på dine og dit barns handlinger.....	6
Hav samtaler med dit barn	7
Leg med sproget	8
Anerkend dit barns tale	8
Læs med dit barn	9
Dialogisk læsning	9
Giv dit barn interesse for skriftsprog	10
Hvis du selv er ordblind	11
Link.....	12

Kære forældre

Du er den vigtigste person i dit barns liv.

Du giver dit barn kærlighed og omsorg, og du er den, som har størst betydning for dit barns sproglige udvikling.

Et veludviklet sprog er en væsentlig forudsætning for dit barns udvikling på flere områder.

I skolen er dit barns sprog et vigtigt fundament for at tilegne sig viden og for at lære at læse og skrive.

Ordblindhed kan gøre det svært at lære at læse og skrive.

I denne pjece kan du få viden om, hvordan du kan være med til at forebygge eller minimere dit barns risiko for at udvikle ordblindhed.

Pjecen henvender sig også til dig, som gerne vil vide mere om, hvordan du kan styrke dit barns sprog inden skolestart.

Hermed bliver dit barn endnu mere parat til at lære at læse og skrive.

FAKTA

Årsager til ordblindhed

Ordblindhed skyldes en medfødt sproglig vanskelighed med at opdele talte ord i enkeltlyd.

Denne vanskelighed optræder ofte hos flere medlemmer af samme familie.

Det vil sige, at et barn kan have arvet et svagt anlæg for at udvikle ordblindhed, hvis der er ordblindhed i familien. Især hvis begge forældre er ordblinde, er der høj risiko (op til 40%) for, at barnet også udvikler ordblindhed.

Hvis der ikke er ordblindhed i familien, er der kun en meget lille risiko (cirka 5%) for, at et barn udvikler ordblindhed.

3 % til 7 % af befolkningen er ordblinde. Procenttallet afhænger af, hvor man sætter grænsen for ordblindhed. 7 % af den voksne befolkning betragter sig selv som ordblinde.

Omtrent dobbelt så mange drenge som piger udvikler ordblindhed.

Kan mit barn være i risiko for at udvikle ordblindhed

Hvis der er ordblindhed i familien, er der en risiko for, at dit barn kan udvikle ordblindhed.

Hvis dit barn inden skolestart også har vist flere af følgende risikotegn, er risikoen endnu større:

- Dit barn er cirka 1½ år, før hun/han siger sine første ord
- I 2-års alderen siger dit barn kun få ord og/eller er meget svær at forstå.
- I 2½-3 års alderen består dit barns sætninger ofte kun af to ord
- I 3-4 års alderen holder dit barn ikke af at lege med ords lyde, som fx når man rimer med rigtige ord eller ord, som man selv finder på. Dit barn har også svært ved at huske sange og rim og remser
- I 4-års alderen har dit barn stadig en utydelig udtale i forhold til jævnaldrende børn
- Dit barn benævner ofte ikke tingene med deres navn, siger fx "Må jeg få *den der*"

i stedet for "Må jeg få *kuglepennen*". Dit barn kan også være lidt langsom til at komme på de rigtige navne på ting, siger for eksempel ofte "øh" eller "hvad er det nu, det hedder"

- I 4-5 års alderen viser dit barn stadig ingen eller ringe interesse for bogstaver (for eksempel i sit eget navn) eller for at få læst en bog højt

De ovennævnte risikotegn kan være mere eller mindre tydelige og sikre.

Det kan derfor være en god ide at tale med talepædagogen i dit barns dagtilbud om dit barns sprog og mulig risiko for at udvikle ordblindhed.

Forebyggende indsats i dagtilbud

Den vigtigste forebyggende indsats er et rigt sprogstimulerende miljø både derhjemme og i dagtilbud.

Derfor arbejder alle dagtilbud i Fredensborg Kommune systematisk med at udvikle

børnenes sprog og sproglige forudsætninger for skriftsprog.

Læs eventuelt mere om kommunens sprogarbejde på kommunens hjemmeside: <https://www.fredensborg.dk/borger/boern/sproggaven>

Hvad kan du gøre

Uanset om dit barn kan være i risiko for at udvikle ordblindhed, er det vigtigt, at du har positive forventninger til dit barns sproglige udvikling.

Uanset om dit barn kan være i risiko for at udvikle ordblindhed, er det vigtigt, at du styrker dit barns sproglige udvikling.

Her følger en række praktiske råd til, hvordan du kan gøre:

Sæt ord på dit barns verden

Jo flere ord dit barn hører og jo flere gange, du siger ordene, jo flere ord lærer dit barn.

Med andre ord er det vigtigt, at du taler meget med dit barn - selv i det første leveår, hvor dit barn ikke forstår så meget.

Du kan tage dit barn på armen og pege på ting i dets omverden, mens du siger, hvad tingene hedder. På den måde lærer du både dit barn mange ord og hjælper hende/ham til at have opmærksomhed på det samme som dig.

Du kan fint benytte alle dagligdags situationer til at sætte ord på dit barns verden – som for eksempel når du skifter ble eller giver dit barn tøj på.

Du kan også supplere med små billedbøger til at give dit barn ord for ting i dets hverdag.

Sæt ord på dine og dit barns handlinger

Især op til 2-3 års alderen er det en god idé at lære dit barn nye ord ved at sætte ord på dine handlinger – og på dit barns handlinger.

Brug alle hverdagssituationer til at give dit barn sprog. Når du for eksempel bader dit barn, kan du sige: "Nu vasker jeg dit ben, nu vasker jeg dit knæ, nu vasker jeg din fod, nu vasker jeg dine tæer". Dit barn skal høre ord mange gange, før han/hun selv bruger ordet.

Tro ikke, at dit barn bliver træt af at høre dig sige de samme ord så mange gange. Dit barn har derimod brug for det – især hvis der er risiko for ordblindhed i familien.

Dit barn forstår hurtigere ords betydning ved at høre dem brugt i en aktivitet.

Derfor er det en god idé at lave ting sammen med dit barn.

I køkkenet kan du for eksempel bage med dit barn og sætte ord på både redskaber og ingredienser. Sæt også ord på, når I "ælder, triller, bruger forme, sætter i ovnen" og så videre.

Tag også dit barn med på indkøb og tal om alle de ting, I køber. Eller du kan bruge en gåtur til at tale med dit barn om de ting, I ser.

FAKTA

Samtaler udvikler dit barns sprog

En iPad kan ikke erstatte den samtale, du har med dit barn.

Dit barn udvikler sit sprog gennem samtaler med dig og andre mennesker.

Hav samtaler med dit barn

Dit barn lærer i stigende grad nye ord gennem samtaler.

Sørg derfor for at have mange samtaler med dit barn hver dag.

Tal om det, dit barn interesserer sig for. Få barnet til at snakke og fortælle. Tal også sammen om noget, dit barn har oplevet.

Når dit barn er i børnehavealderen, kan du også opmuntre dit barn til at tale om følelser og tanker, og hvad andre mennesker kan føle og tænke om de samme ting

Læg mobil og andre forstyrrende ting fra dig og sørg for, at der er ro, når du taler med dit barn. Støj fra fjernsyn, radio, råbende børn eller andre støjkilder ødelægger dit barns muligheder for at opfatte og tilegne sig nye ord.

Giv dig god tid til samtaler med dit barn og giv dit barn din fulde opmærksomhed.

Leg med sproget

Syng og sig remser med dit barn. Det er bedre at bruge nogle få sange og remser mange gange, så dit barn lærer dem godt, end at bruge mange forskellige sange og remser, som dit barn så ikke får lært rigtigt.

Fra 3-4 års alderen kan du lave sjove rim sammen med dit barn, for eksempel: "Jeg kan *gabe* som en *abe*" – eller lav sjove rim med ord, som I selv finder på, for eksempel: "Nu tager jeg min *støvle-bøvle* på".

Når dit barn er omkring 4 år, kan I lege med at sætte ord sammen på nye måder. For eksempel kan "*vandhane*" blive til "*hanevand*". Tal om, hvad "*hanevand*" kan være for noget.

Anerkend dit barns tale

Hvis dit barn udtaler ord forkert, skal du gentage ordet med den korrekte udtale. Du skal sige ordet meget tydeligt og lidt langsommere, så dit barn kan få fat på lydene i ordet. Overdriv også gerne dine mundbevægelser lidt.

Sig aldrig barnlige udgaver af ord som for eksempel fut-tog og rap-and, men brug altid de rigtige ord.

Hvis dit barn kun siger korte sætninger eller måske forkerte sætninger, kan du gentage dit barns sætninger, så de bliver lidt længere.

Hvis dit barn for eksempel siger: "Ko spiser", kan du udvide sætningen ved at sige: "Koen spiser græs". Hvis dit barn siger: "Sove dukke", kan du gentage sætningen korrekt: "Dukken sover".

FAKTA

Læs for dit barn

Børn, som får læst historier op, får interesse for bøger og for selv at lære at læse.

Læs med dit barn

Det er en god ide at læse en bog sammen med dit barn hver dag. Derved styrker du dit barns udvikling på mange måder. Så gør læsning til en daglig hyggestund.

Du kan ikke starte for tidligt med at læse for dit barn. Selv børn under 1 år har stor glæde af at høre en historie fortalt til en billedbog.

Når du læser/fortæller en historie for dit barn, skal I sætte jer sådan, at dit barn kan følge med i billederne. Dit barn skal samtidigt kunne se dit ansigt, så han/hun kan se både dine mundbevægelser og dine ansigtsudtryk.

Sørg også for at have god øjenkontakt, når I taler om billederne og om handlingen i bogen.

Gå gerne på biblioteket sammen og find bøger, som interesserer dit barn.

Dialogisk læsning

Du udvikler dit barns sprog og kendskab til skriftsprog bedst, når du læser på en særlig måde, som hedder dialogisk læsning.

I dialogisk læsning læser man samme bog mindst tre gange – fordelt på 2 eller 3 dage.

Du kan læse dialogisk således:

Første gang

Læs bogens titel og kig på bogens forside og bagside sammen. Lad dit barn bladre i bogen.

Spørg dit barn, hvad han/hun tror, bogen handler om. Herved vænner dit barn sig til at have forventninger til en bogs indhold og til at vide, at titel, billeder, forside og bagside kan fortælle os noget om, hvad en bog handler om.

Læs herefter bogen højt for dit barn – eller fortæl til billederne, hvis dit barn får mest udbytte af det. Peg på ordene, mens du læser. På den måde viser du dit barn læseretningen.

Forklar også betydningen af nye ord til dit barn, mens du læser. Forklar dem på en måde, som dit barn kan forstå.

Giv dit barn interesse for skriftsprog

Brug hverdagssituationer til at gøre dit barn opmærksomhed på skriftsproget.

Derhjemme kan det for eksempel være teksten på en mælkekarton eller i en reklame. Når I er ude, kan du pege på skilte med tekst og tale om, hvad de betyder. Det kan for eksempel være vejskilte, bynavne, skilte i butikker eller skilte med symboler som for eksempel færdselstavler, nettohunden, McDonald, Fætter BR.

Anden gang

Læs bogen igen, men hold pauser og tal med dit barn om handlingen og billederne i bogen.

Følg dit barns interesse.

Lad også dit barn stille spørgsmål til bogen.

Stil gerne åbne spørgsmål, som er spørgsmål, der kan have mange forskellige svar.

Tredje gang

Tag bogen frem igen og bed dit barn fortælle, hvad den handler om.

Måske kan I bladre i bogen, og dit barn kan fortælle billederne.

Lær dit barn at elske bøger

Vis dit barn, at bøger har værdi. Det kan du gøre ved at give dit barn bøger som gave. Lad dit barn have mulighed for selv at tage en bog frem, som han/hun kan bladre og se i. Vis også, at du selv – eller andre i familien – sætter pris på at læse.

Giv dit barn mulighed for at skrive og tegne

Vis dit barn, at du selv skriver. Så får dit barn lyst til at gøre lige som dig og skrive selv. Sørg også for, at dit barn har papir og tegne- og skriveredskaber.

Når dit barn tegner, er det en god idé at bede ham/hende om at legeskrive til sin tegning. Legeskrivning kan bestå af kruseduller og enkelte tilfældige bogstaver.

Spørg dit barn, hvad han/hun har skrevet. Under dit barns legeskrivning kan du skrive det samme med din voksenskrift. Hermed får dit barn en oplevelse af at kunne kommunikere med skriften. Det giver dit barn lyst til at bruge skrift.

Skriv gerne små ting sammen med dit barn, så dit barn forstår, at det er godt at skrive, hvis man vil huske noget, sende en besked eller lignende. Det kan være en ønskeseddel, en indkøbsliste eller andet.

Forlang ikke, at dit barn skriver bogstaver og kan stave ordene. Dit barn må gerne legeskrive, og så kan du voksenskrive nedenunder.

Leg med bogstaver

Benyt muligheden for at tale om bogstaver, når du læser højt for dit barn. Tal om, hvad bogstaverne hedder, og hvilken lyd de har.

Det er en god idé at anskaffe et sæt plastikbogstaver. I kan sammen finde bogstaverne i dit barns navn, og senere vil dit barn kunne finde dem selv. I kan også lægge bogstaverne for navne på andre familiemedlemmer og for ting, som dit barn er glad for som for eksempel "is". Inspirer dit barn til at skrive nogle af bogstaverne i sit navn eller i de andre ord.

Leg med bogstaverne. For eksempel kan I skiftes til at finde et bestemt bogstav. Eller I kan lege gemmeleg eller kimsleg med et eller flere bogstaver. I kimsleg lægger du et til tre bogstaver på bordet. I kigger sammen på bogstaverne og siger deres navne. Så lægger du et stykke papir eller viskestykke over bogstaverne. Nu skal I huske og sige bogstaverne uden at kunne se dem.

Hvis du selv er ordblind

Hvis du selv er usikker på at læse, kan "Kængurulommen" give dig gode idéer til, hvordan du kan læse med dit barn. Her kan du se film, hvor ordblinde forældre viser, hvordan de læser for deres børn, og der er korte artikler om ordblinde.

”Kængurulommen” er en service under NOTA, der er Danmarks nationalbibliotek for mennesker med et læsehandicap.
<https://nota.dk/services/k%C3%A6nguru-lommen>

Link

Fredensborg Kommune
Godt i gang med sprog
Film om, hvordan du kan styrke dit barns sprog. Du kan vælge at se filmen på dansk, engelsk, polsk, tyrkisk og arabisk.

Læsetips fra Nationalt Videncenter for Læsning:
Ordforråd
Hvis dit barn kender 10.000 ord inden skolestart, er det godt hjulpet på vej til at blive en god læser og skriver. Hør tidligere centerleder i Nationalt videncenter for Læsning, Klara Korsgaard, give gode råd til hvordan du kan få dit barns ordforråd til at vokse.
<https://www.youtube.com/watch?v=7u6t1aUokN0>

Læsetips fra Nationalt Videncenter for Læsning:
Læsning begynder i barnevognen
Læsning er ikke bare gode bøger, det er også pulsslag og så starter det i barnevognen. Hør lektor Caroline Sehested give gode tips

til, hvordan man kan læse med sit helt lille barn.
<https://www.youtube.com/watch?v=P6w6KIik9Sk>

Nationalt Videncenter for Læsning:
Spørg om læsning - Små børns sprogudvikling
Hvorfor anbefales vi at pludresnakke med vores børn lige fra fødslen? Og hvad får babyen ud af det? Sådan lyder spørgsmålet i programmet Spørg om Læsning.
<https://www.youtube.com/watch?v=0Q5nUAYsoWg>

Filmkompagniet:
Sprog er en gave fra mor og far
Alle børn skal lære sprog. Nogle børn skal lære flere sprog, når de er helt små. Denne film er til forældre til tosprogede børn. Jeres barn klarer sig bedre i skolen, når det kan mange ord. Det viser flere undersøgelser. Det forventes at børn kan 10.000 danske ord inden skolestart. Så det er vigtigt at komme tidligt i gang.
Man lærer et sprog ved at bruge det. I skal derfor tale meget med jeres barn. Når man kender et ord på ét sprog, så er det lettere at lære det på andre sprog. I denne film viser pædagoger og forældre eksempler på hvordan I kan støtte jeres barn. Tal med pædagogerne, hvis I har spørgsmål om jeres barns sprog.

At udvikle børnenes sprog er et fælles ansvar for forældre og pædagoger. Som forældre kan I gøre en stor forskel. Filmen kan ses på dansk, albansk, arabisk, engelsk, somali, tyrkisk og urdu. Se www.ltk.dk/sprog-er-en-gave
<https://www.youtube.com/watch?v=KO39Ubt0pKM>

FREDENSBORG
KOMMUNE

Fredensborg Kommune
Rådhus, Egevangen 3B

Telefon 72 56 50 00
fredensborg@fredensborg.dk
fredensborg.dk